

Teismo praktikos rinkinys

BENDROJO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. spalio 19 d.*

„Valstybės pagalba – Veikla, susijusi su žemės ūkio produktų gamyba, perdirbimu ir prekyba jais – Graikijos taikytos pagalbos schemos, kurias įgyvendinant suteiktos palūkanų subsidijos ir valstybės garantijos esamoms ir naujoms paskoloms siekiant atitaisyti gaivalinių nelaimių ar kitų ypatingų įvykių padarytą žalą – Sprendimas, kuriuo pagalbos schemos pripažįstamos neteisėtomis ir nesuderinamomis su vidaus rinka ir kuriuo nurodoma susigrąžinti išmokėtą pagalbą – Pagalba, teikiama tik nelaimės ištiktomis geografinėmis vietovėmis – Pranašumas – Atrankusis pobūdis – Gero administravimo principas – Procedūros trukmė – Teisėti lūkesčiai – Senaties terminas – Reglamento (ES) 2015/1589 17 straipsnis“

Byloje T-850/19

Graikijos Respublika, atstovaujama E. Tsaousi, E. Leftheriotou ir A.-V. Vasilopoulou,

ieškovė,

prieš

Europos Komisija, atstovaujama A. Bouchagiar ir T. Ramopoulos,

atsakovė,

BENDRASIS TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas H. Kanninen, teisėjai N. Póltorak ir O. Porchia (pranešėja),

posėdžio sekretorius I. Pollalis, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

įvykus 2022 m. vasario 8 d. posėdžiui,

priima šį

* Proceso kalba: graikų.

Sprendimą

- 1 SESV 263 straipsniu grindžiamu ieškiniu Graikijos Respublika prašo panaikinti 2019 m. spalio 7 d. Komisijos sprendimą (ES) 2020/394 dėl priemonių SA.39119 (2016/C) (ex 2015/NN) (ex 2014/CP), kurias Graikijos Respublika taikė kaip palūkanų subsidijas ir garantijas, susijusias su 2007 m. gaisrais (šis sprendimas taikomas tik žemės ūkio sektoriui) (OL L 76, 2020, p. 4; toliau – ginčijamas sprendimas).

Ginčo aplinkybės

- 2 2007 m. liepos mėn. Graikijoje gaisrai apėmė Magnezijos nomą, konkrečiai – Pelioną, Skiato salą, Kefalonijos salą, Achajos nomą ir Peloponesą. 2007 m. rugpjūčio mėn. nauji gaisrai apėmė Mesenės, Elidės, Arkadijos, Lakonijos bei Eubojos nomus ir Achajos nome esantį Egialijos demą. Dėl šių gaisrų sukeltos padėties 2007 m. rugpjūčio 25 d. Graikijos Respublikos ministras pirmininkas paskelbė nepaprastąją padėtį.
- 3 Vėliau Graikijos Respublika patvirtino priemones, kuriomis siekiama paremti nuo 2007 m. gaisrų nukentėjusiuose teritoriniuose vienetuose (toliau – nelaimės ištikti teritoriniai vienetai) įsteigtus ir tose priemonėse aiškiai nurodytus aktyvius ūkio subjektus.
- 4 2014 m. liepos 22 d. Europos Komisija gavo skundą dėl pagalbos, kurią Graikijos Respublika suteikė *Sogia Ellas AE* ir jos patronuojamosioms bendrovėms (toliau kartu – *Sogia Ellas*), veikiančioms žemės ūkio produktų perdirbimo sektoriuje, ir kurią sudaro palūkanų subsidijos ir valstybės garantijos esamoms paskoloms, dėl kurių turėjo būti iš naujo deramasi ir kurioms turėjo būti suteiktas lengvatinis laikotarpis, ir naujoms paskoloms.
- 5 2014 m. liepos 25 d. raštu Komisija paprašė Graikijos valdžios institucijų pateikti informacijos apie tariamą pagalbą; Graikijos valdžios institucijos tai padarė, pateikdamos išsamią informaciją apie jos teisinį pagrindą.
- 6 2015 m. gruodžio 11 d. Komisija išsiuntė Graikijos valdžios institucijoms antrą raštą, jame pateikė papildomų klausimų ir nurodė, kad tyrimas dėl šių priemonių neapsiriboja tik *Sogia Ellas*, nes ginčijamos priemonės galėjo būti suteiktos ir kitiems gavėjams.
- 7 Taigi Komisija nusprendė pradėti bylą dėl valstybės pagalbos, apie kurią nebuvo pranešta (byla SA.39119 (2015/NN)), ir išplėsti tyrimo ribas apimant visą žemės ūkio sektorių.
- 8 2016 m. vasario 11 d. Graikijos Respublika pateikė papildomos informacijos apie aptariamą pagalbą, jos skyrimo sąlygas ir gavėjus.
- 9 2016 m. gegužės 17 d. raštu Komisija pranešė Graikijos Respublikai apie savo sprendimą pradėti oficialią tyrimo procedūrą pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį dėl valstybės pagalbos SA.39119 (2016/C) (ex 2015/NN) (ex 2014/CP) – pagalba *Sogia Ellas AE* ir kt. (toliau – sprendimas pradėti oficialią tyrimo procedūrą).
- 10 2016 m. rugsėjo 16 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* (OL C 341, 2016, p. 23) paskelbusi sprendimą pradėti oficialią tyrimo procedūrą Komisija paprašė suinteresuotųjų šalių pateikti pastabas pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį.

- 11 Sprendime pradėti oficialią tyrimo procedūrą Komisija paprašė Graikijos valdžios institucijų pateikti apytikrą pagalbą pagal kiekvieną tame sprendime nurodytą schemą gavėjų skaičių ir atitinkamos pagalbos sumas.
- 12 Nė viena suinteresuotoji šalis pastabų nepateikė. 2016 m. rugsėjo 23 d. Graikijos valdžios institucijos pateikė pastabas dėl sprendimo pradėti oficialią tyrimo procedūrą. Atsakymuose jos informavo Komisiją, kad negali pateikti visos prašomos informacijos, tačiau galiausiai tai padarė 2017 m. kovo 9 d. ir 2018 m. vasario 21 d. raštais.
- 13 2019 m. spalio 7 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą.
- 14 Ginčijamu sprendimu, kuris turi būti taikomas tik veiklai, susijusiai su žemės ūkio produktų, t. y. SESV I priede nurodytų produktų, išskyrus žuvininkystės ir akvakultūros produktus, gamyba, perdirbimu ir prekyba jais, Komisija, be kita ko, nusprendė, kad Ministrų sprendimu Nr. 36579/B.1666/27.8.2007 (vėliau iš dalies pakeistu) nustatytos pagalbos schemos, pagal kurias Graikijos Respublika suteikė palūkanų subsidijas ir garantijas (toliau – ginčijamos priemonės), yra valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, kuri yra neteisėta ir nesuderinama su vidaus rinka, todėl Graikijos Respublika privalo susigrąžinti to sprendimo 1 straipsnyje nurodytą pagalbą iš jos gavėjų, išskyrus atvejus, aiškiai numatytus jo 3 ir 4 straipsniuose.

Šalių reikalavimai

- 15 Graikijos Respublika Bendrojo Teismo prašo:
 - panaikinti ginčijamą sprendimą,
 - priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.
- 16 Komisija Bendrojo Teismo prašo:
 - atmesti ieškinį,
 - priteisti iš Graikijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

- 17 Grįsdama ieškinį Graikijos Respublika nurodo tris pagrindus, grindžiamus, pirma, pagalbos, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, nebuvimu, antra, pagalbos suderinamumu pagal SESV 107 straipsnio 2 dalies b punktą ir, trečia, teisės į protingą terminą ir gero administravimo principo pažeidimu, Komisijos kompetencijos *ratione temporis* nebuvimu ir teisinio saugumo principo, proporcingumo principo ir teisės į gynybą pažeidimu.

Dėl pirmojo pagrindo, grindžiamo pagalbos, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, nebuvimu

- 18 Pirmąjį pagrindą sudaro trys dalys. Pirmoje dalyje Graikijos Respublika priekaištauja Komisijai klaidingai aiškinus ir taikius SESV 107 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas. Antroje dalyje Graikijos Respublika nurodo fakto klaidas ir nemotyvavimą. Galiausiai trečioje dalyje Graikijos Respublika pažymi, kad pažeistas teisėtų lūkesčių apsaugos principas. Kadangi pirmojo pagrindo trečia dalis ir trečiojo pagrindo pirma dalis iš dalies sutampa, jas reikia nagrinėti svarstant trečiąjį pagrindą.

Dėl pirmojo pagrindo pirmos dalies, susijusios su SESV 107 straipsnio 1 dalyje nustatytų sąlygų aiškinimu ir taikymu

- 19 Pirma, Graikijos Respublika teigia, kad ginčijamos priemonės neturi neigiamo poveikio valstybės biudžetui ir nekelia pavojaus jos finansiniams ištekliams. Iš tiesų, viena vertus, reikalavimas mokėti priemoką už garantijų suteikimą būtų pakenkęs priemonių veiksmingumui. Kita vertus, priemokos nebuvimą kompensuoja keli veiksniai. Taigi kriterijus, pagal kurį pagalba turi būti finansuojama iš valstybės išteklių, nėra tenkinamas.
- 20 Antra, Graikijos Respublika tvirtina, kad ginčijamos priemonės nesuteikia „pranašumo“ jų adresatams, todėl šis kriterijus netenkinamas, nors tai yra būtina siekiant konstatuoti, kad valstybės pagalba buvo suteikta.
- 21 Graikijos Respublika nurodo, kad šiuo atveju ji veikė ne kaip privatus ūkio subjektas, ir tvirtina, kad ginčijamos priemonės yra ilgalaikio ekonominio pagrįstumo dalis ir kad ji gali vykdyti ilgalaikę politiką, atitinkančią jos „socialinę atsakomybę“, kaip buvo pripažinta privačių ūkio subjektų atveju. Ji teigia, jog negalima daryti išvados, kad šiuo atveju ji nesilaikė rinkos taisyklių, nes negalima atmesti galimybės, kad privatus ūkio subjektas, siekdamas ilgalaikės naudos, būtų veikęs taip pat.
- 22 Konkrečiai dėl valstybės garantijų Graikijos Respublika teigia, jog priemokos nebuvimas nereiškia, kad egzistuoja pranašumas. Iš tiesų, viena vertus, priemoka būtų pakenkusi priemonių veiksmingumui. Kita vertus, priemokos nebuvimą kompensuoja keli veiksniai, be kita ko, tai, kad buvo patikrintas įmonių gyvybingumas ir neįtrauktos sunkumų patiriančios įmonės, kad garantija buvo suteikta neviršijant 80 % kiekvienos paskolos sumos, kad paskolų trukmė buvo ribota ir kad ji turi teisę iš pagrindinio skolininko susigrąžinti pagal garantiją sumokėtą sumą.
- 23 Be to, Graikijos Respublika tvirtina, kad dėl ginčijamų priemonių nebuvo sumažinta įmonėms „paprastai“ tenkanti našta. Iš tiesų savo priemonėmis ji siekė reaguoti į išskirtinę ginčijamų priemonių gavėjų padėtį.
- 24 Galiausiai Graikijos Respublika teigia, kad ginčijamos priemonės nėra atrankiosios. Iš tiesų ginčijamų priemonių naudos gavėjų padėtis nėra panaši į kitų rinkos dalyvių padėtį. Jų padėtis buvo išskirtinė, nes 2007 m. gaisrai nebuvo „ekonominės rizikos, su kuria gali susidurti bet kuri įmonė“, dalis, kaip ginčijamo sprendimo 118 konstatuojamojoje dalyje nurodė Komisija. Taigi, užuot iškraipiusios konkurenciją, nagrinėjamos priemonės buvo skirtos konkurencijos sąlygoms atkurti.

- 25 Trečia, Graikijos Respublika teigia, kad ginčijamos priemonės nedaro poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai ir neiškraipo konkurencijos. Šiuo aspektu ji remiasi statistiniais duomenimis, iš kurių matyti, kad 2008–2010 m. laikotarpiu nelaimės ištiktų teritorinių vienetų bendrasis vidaus produktas ir bendroji pridėtinė vertė gerokai sumažėjo. Be to, Graikijos Respublika tvirtina, jog atlikdama vertinimą Komisija klaidingai rėmėsi aplinkybe, kad sunkumų patiriančios įmonės galėjo pasinaudoti ginčijamomis priemonėmis.
- 26 Komisija ginčija Graikijos Respublikos argumentus, pateiktus pirmojo pagrindo pirmai daliai pagrįsti.
- 27 Pirmiausia primintina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją norint nacionalinę priemonę kvalifikuoti kaip „valstybės pagalbą“, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, reikia, kad būtų įvykdytos visos toliau nurodomos sąlygos. Pirma, tai turi būti valstybės arba iš valstybės išteklių suteikta pagalba. Antra, ši pagalba turi galėti paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą. Trečia, ji turi suteikti atrankųjį pranašumą jos gavėjui. Ketvirta, ji turi iškraipyti konkurenciją arba galėti ją iškraipyti (žr. 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Komisija / World Duty Free Group ir kt.*, C-20/15 P ir C-21/15 P, EU:C:2016:981, 53 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 28 Be to, reikia priminti, kad SESV 107 straipsnio 1 dalyje valstybės įsikišimo priemonės yra skiriamos ne pagal jų priežastis ar tikslus, o apibrėžiamos pagal poveikį (1974 m. liepos 2 d. Sprendimo *Italija / Komisija*, 173/73, EU:C:1974:71, 27 punktą ir 2012 m. kovo 29 d. Sprendimo *3M Italia*, C-417/10, EU:C:2012:184, 36 punktą).
- 29 Pirma, kalbant apie pirmąją sąlygą, kad nacionalinė priemonė būtų pripažinta „valstybės pagalba“, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, Sprendimo Nr. 36579/B.1666/27/8.2007 analizė, pateikta ieškinio A 12 priede, ir Graikijos Respublikos Komisijai pateikti atsakymai, pateikti ieškinio A 21 priede, rodo, kad nelaimės ištiktuose teritoriniuose vienetuose įsteigtos įmonės galėjo sudaryti susitarimą dėl skolų pertvarkymo ir gauti paskolų apyvartiniam kapitalui, kurių visoms palūkanoms ar jų daliai teikiamos Graikijos valdžios institucijų finansuojamos subsidijos ir kurias garantuoja Graikijos Respublika, o šių paskolų gavėjams už tai nereikėjo mokėti jokių priemokų.
- 30 Iš tiesų, kalbant apie palūkanų subsidijas, pažymėtina: kadangi mokėtinos palūkanos buvo visiškai arba iš dalies „subsidijuojamos“ iš sąskaitos, atidarytos pagal 1975 m. rugpjūčio 28 d. *nómos 128/1975, perí tropopoiíseos kai sympliróseos diatáxeón tinon anaferoménon eis tin leitourgían tou chrimatodotikou systímatos* (Įstatymas 128/1975 dėl nuostatų, susijusių su finansų sistemos veikimu, pakeitimu ir papildymu; FEK A 178/28.8.1975), dėl šių subsidijų neišvengiamai atsirado našta Graikijos Respublikos finansiniams ištekliams, be to, Graikijos Respublika neginčijo ginčijamo sprendimo 112 konstatuojamosios dalies, pagal kurią tiek palūkanų subsidijos, tiek valstybės garantijos buvo priskirtinos Graikijai ir buvo suteiktos iš valstybinių išteklių.
- 31 Dėl valstybės garantijos Graikijos Respublika ginčija, kad tokių garantijų suteikimas ginčijamomis priemonėmis turėjo neigiamą poveikį jos ištekliams.
- 32 Reikia pažymėti, kad pagalba, be kita ko, laikomas įsikišimas, kuris, būdamas įvairių formų, sumažina paprastai įmonės biudžetui tenkančią našta ir kuris, nebūdamas subsidija tiesiogine žodžio prasme, yra tokio paties pobūdžio ir turi tokį patį poveikį (2013 m. kovo 19 d. Sprendimo *Bouygues ir Bouygues Télécom / Komisija ir kt. ir Komisija / Prancūzija ir kt.*, C-399/10 P ir C-401/10 P, EU:C:2013:175, 101 punktą).

- 33 Iš jurisprudencijos matyti, kad garantijos suteikimas gali lemti papildomą naštą valstybei (žr. 2013 m. kovo 19 d. Sprendimo *Bouygues ir Bouygues Télécom / Komisija ir kt. ir Komisija / Prancūzija ir kt.*, C-399/10 P ir C-401/10 P, EU:C:2013:175, 107 punktą ir nurodytą jurisprudenciją). Kalbant konkrečiai, garantija reiškia rizikos prisiėmimą, kuris paprastai atlyginamas atitinkama priemoka (šiuo klausimu žr. 2014 m. balandžio 3 d. Sprendimo *Prancūzija / Komisija*, C-559/12 P, EU:C:2014:217, 65 punktą).
- 34 Šiuo atveju nustatyta, kad Graikijos Respublika atsisakė gauti priemoną pagal ginčijamas priemones numatytą garantijų suteikimą, todėl buvo padarytas poveikis jos viešiesiems ištekliams.
- 35 Šios išvados negali paneigti Graikijos Respublikos argumentai, kurie, beje, nebuvo patvirtinti, ir kuriais siekiama įrodyti, kad suteiktos garantijos nekėlė pavojaus valstybės ištekliams.
- 36 Iš tiesų per posėdį Graikijos Respublika patvirtino, kad, kaip nurodyta ginčijamo sprendimo 28 konstatuojamojoje dalyje, pasinaudojusi garantija ji sumokėjo daugiau nei 6 000 000 EUR. Ji pabrėžė, kad šios sumos gali būti išieškotos automatiškai kaip mokesčių skolos, taip pat yra galimybė patraukti skolininką baudžiamojon atsakomybėn, tačiau nenurodė faktiškai išieškotų sumų.
- 37 Kalbant konkrečiai apie priemonių gavėjų suteiktas užtikrinimo priemones, pirmiausia reikia pažymėti, kad nebuvo reikalaujama dėl visų paskolų suteikti fizine užtikrinimo priemonę. Be to, iš ieškinio A 24 priede pateikto dokumento matyti, kad paskolos gavėjo suteikiama užtikrinimo priemonė buvo garantuojama tik 90 % valstybės garantijos sumos, todėl valstybė neturėjo užtikrinimo, kad bus grąžinta visa skola.
- 38 Be to, tiesa, kad įmonės, pateikusios prašymą dėl didesnės nei 100 000 EUR skolos pertvarkymo, turėjo pateikti ekonominio gyvybingumo tyrimą patvirtinantį dokumentą ir kad kitos įmonės turėjo užpildyti ieškinio A 27 priede pateiktą lentelę, kurioje, be kita ko, buvo pateikiami jų ankstesni 2004, 2005 ir 2006 m. apskaitos ir finansiniai duomenys ir jų prognozuojami 2007, 2008 ir 2009 m. duomenys.
- 39 Vis dėlto, kaip nurodyta ginčijamo sprendimo 129 ir 131 konstatuojamosiose dalyse, ekonominiai kriterijai, kuriais vadovaujantis nustatoma riba, nuo kurios laikoma, kad įmonė nebėra gyvybinga, nebuvo nustatyti aptariamose pagalbos schemose, todėl Graikijos Respublika negali tvirtinti, jog teikiamos garantijos buvo skirtos tik gyvybingoms įmonėms ir kad įmonės, kurios nebuvo gyvybingos, negalėjo jomis pasinaudoti.
- 40 Iš šio sprendimo 29–39 punktų matyti, jog Komisija nepadarė vertinimo klaidos, kai ginčijamo sprendimo 111 ir 112 konstatuojamosiose dalyse iš esmės nusprendė, kad dėl ginčijamų priemonių Graikijos Respublikai teko finansinė našta.
- 41 Antra, kalbant apie su pranašumu susijusį kriterijų, pažymėtina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją valstybės pagalba laikomi įsikišimai, kurie, kad ir kokios formos būtų, gali tiesiogiai ar netiesiogiai suteikti įmonėms pranašumą arba kurie turi būti laikomi ekonomine nauda, kurios ją gaunanti įmonė nebūtų gavusi įprastomis rinkos sąlygomis (žr. 2010 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Komisija / Deutsche Post*, C-399/08 P, EU:C:2010:481, 40 punktą ir nurodytą jurisprudenciją ir 2017 m. birželio 27 d. Sprendimo *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, EU:C:2017:496, 65 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

- 42 Kalbant konkrečiai, taip pat remiantis suformuota jurisprudencija, kai paskolos gavėjui suteiktos paskolos garantas yra valstybės narės valdžios institucijos, paskolos gavėjas, kaip ir asmuo, kuriam suteikiama garantija, už tai nemokant atlygio, paprastai gauna naudos, nes jo patiriamos finansinės sąnaudos yra mažesnės už tas, kurių jis patirtų, jei turėtų gauti tokį finansavimą ir tokią garantiją rinkos kaina (žr. 2014 m. balandžio 3 d. Sprendimo *Prancūzija / Komisija*, C-559/12 P, EU:C:2014:217, 96 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 43 Nagrinėjamu atveju dėl Graikijos Respublikos įsikišimo nelaimės ištiktose teritorijose veikiančios įmonės galėjo pasinaudoti paskolomis su palūkanomis, kurias ji visiškai ar iš dalies subsidijuoja, arba garantijomis, kurias ji teikia šioms įmonėms nemokant atlygio, o to jos nebūtų galėjusios gauti be valstybės įsikišimo.
- 44 Vis dėlto Graikijos Respublika iš esmės teigia, kad nagrinėjamu atveju nebuvo pranašumo, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Kalbant konkrečiai, ji pažymi: kadangi ginčijamos priemonės buvo suteiktos kilus rinkos krizei, jos priskiriamos valstybės socialinei atsakomybei, ir kadangi dėl šios padėties jos atitinka ilgalaikio ekonominio pagrįstumo kriterijų, visi privatūs ūkio subjektai, kurių padėtis panaši, galėjo veikti taip pat. Remdamasi visais šiais argumentais Graikijos Respublika teigia, jog galima laikyti, kad tokios priemonės buvo suteiktos įprastomis rinkos sąlygomis.
- 45 Tokiems argumentams negalima pritarti.
- 46 Iš tiesų reikia pažymėti, kad sąvoka „įprastos rinkos sąlygos“, vartojama siekiant nustatyti, ar esama pranašumo, reiškia įmonės galimybę įgyti rinkoje tokį patį pranašumą, kokį ji gauna iš pagalbos, o ne vertinimą, ar rinka veikia įprastomis, ar krizės sąlygomis (šiuo klausimu žr. 2015 m. vasario 5 d. Nutarties *Graikija / Komisija*, C-296/14 P, nepaskelbta Rink., EU:C:2015:72, 34 punktą).
- 47 Aiškinant priešingai, tai reikštų, kad reikia nustatyti, ar esama pranašumo atsižvelgiant į pagalbos priežastį ar tikslą, o dėl to gali kilti abejonių dėl pranašumo sąvokos objektyvumo, todėl ir dėl SESV 107 straipsnio 1 dalies taikymo (šiuo klausimu žr. 2014 m. liepos 16 d. Sprendimo *Graikija / Komisija*, T-52/12, nepaskelbtas Rink., EU:T:2014:677, 66 ir 67 punktus).
- 48 Be to, reikia pažymėti, jog Graikijos Respublika šiuo atveju nesiremia tuo, kad veikė kaip privatus ūkio subjektas, ir neginčija, kad veikė kaip viešosios valdžios subjektas. Ji veikia bando teigti, kad privatus ūkio subjektas, kurio padėtis yra kuo panašesnė į jos, būtų galėjęs veikti panašiu būdu, neatsižvelgiant į tai, kad ji veikė kaip viešosios valdžios subjektas.
- 49 Pagal jokią SESV 107 straipsnio 1 dalies nuostatą valstybės narės pagalba, suteikta vykdant viešosios valdžios funkcijas, kuri atitinka ilgalaikio ekonominio pagrįstumo kriterijų arba priskiriama jos socialinei atsakomybei, negali būti kvalifikuojama kaip valstybės pagalba; be to, į šias aplinkybes galima atsižvelgti vertinant priemonės suderinamumą su vidaus rinka pagal SESV 107 straipsnio 2 ir 3 dalis (šiuo klausimu žr. 2018 m. kovo 6 d. Sprendimo *Komisija / FIH Holding ir FIH Erhvervsbank*, C-579/16 P, EU:C:2018:159, 63 ir 75 punktus).
- 50 Taigi Graikijos Respublika negali remtis ekonominio pagrįstumo kriterijumi, kad kvalifikuotų kaip įprastas rinkos sąlygas, kuriomis buvo suteiktos ginčijamos priemonės, ir daryti išvadą, kad šios priemonės nesuteikia pranašumo jų gavėjams.

- 51 Iš šio sprendimo 41–50 punktų matyti, jog Graikijos Respublikai nepavyko paneigti ginčijamo sprendimo 113–116 konstatuojamųjų dalių, kuriose Komisija iš esmės nusprendė, kad, viena vertus, ginčijamų priemonių gavėjai jomis pasinaudojo, nors įprastomis rinkos sąlygomis, t. y. be valstybės įsikišimo, jų nebūtų galėję gauti ir, kita vertus, siekiant galiausiai padaryti išvadą, jog tomis priemonėmis suteikiamas pranašumas, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, nereikia nagrinėti, ar rinkta veikia įprastai, ar krizės sąlygomis.
- 52 Trečia, dėl sąlygos, susijusios su pranašumo atrankiojo pobūdžio reikalavimu, Graikijos Respublika teigia, kad, priešingai, nei nurodyta ginčijamo sprendimo 118 konstatuojamojoje dalyje, nagrinėjamu atveju atrankumo kriterijus netenkinamas, nes ginčijamos priemonės buvo suteiktos visoms nelaimės ištiktuose teritoriniuose vienetuose įsteigtoms įmonėms ir šių įmonių teisinė ir faktinė padėtis skyrėsi nuo kituose teritoriniuose vienetuose įsteigtų įmonių padėties.
- 53 Graikijos Respublika ginčija ginčijamų priemonių atrankumą ir teigia, kad šiose priemonėse nurodytuose regionuose įsisteigusių įmonių ir įmonių, kurios nėra juose įsisteigusios, diferencijavimas pateisinamas tuo, kad pirmosios, skirtingai nei antrosios, buvo įsteigtos nuo 2007 m. gaisrų nukentėjusiose teritorijose ir turėjo grįžti į prieš šį įvykį buvusį ekonominį lygį.
- 54 Taigi šių dviejų įmonių kategorijų diferencijavimas pateisinamas tuo, kad kiekvienos iš dviejų kategorijų įmonių padėtis faktiniu ir teisiniu požiūriais nebuvo panaši, nes iš esmės visos nelaimės ištiktuose teritoriniuose vienetuose įsisteigusios įmonės patyrė žalos dėl šių gaisrų.
- 55 Todėl Graikijos Respublika ginčija ginčijamo sprendimo 118 konstatuojamojoje dalyje išdėstytą sakinį, kad gaisrai yra ekonominės rizikos, su kuria gali susidurti bet kuri įmonė, dalis. Per teismo posėdį Graikijos Respublika išplėtojo šį argumentą, bandydama įrodyti, kad, atsižvelgiant į 2007 m. gaisrų sukeltus sisteminius vietos ekonomikos sutrikimus, ginčijamos priemonės buvo pateisinamos sistemos, kuriai jos priklauso, pobūdžiu ar struktūra, tačiau nepateikė jokių kitų paaiškinimų.
- 56 Reikia pažymėti, kad priemonės, kuriomis pranašumai suteikiami tik tam tikroms įmonėms, nustatomoms pagal jų įsisteigimo vietą, *a priori* yra atrankiosios (šiuo klausimu žr. 2000 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Vokietija / Komisija*, C-156/98, EU:C:2000:467, 23 punktą ir 2006 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Portugalija / Komisija*, C-88/03, EU:C:2006:511, 60 ir 61 punktus).
- 57 Šiuo aspektu pažymėtina, kad, išskyrus atvejus, kai pagalbą suteikė infravalstybiniai subjektai, kurie kompetencijos lygmeniu turi pakankamą procedūrinę institucinę ir finansinę savarankiškumą, arba valstybės valdoma įmonė, nustatanti savo prekių ir paslaugų naudojimo sąlygas, taikytina referencinė sistema yra nacionalinė sistema ir priemonės, kuria, kaip nagrinėjamu atveju, naudojasi tam tikroje valstybės narės teritorijos dalyje įsisteigusios įmonės, atrankumas vertinamas lyginant su šios valstybės įmonėmis. Iš tiesų pranašumą suteikiant tik įmonėms, įsisteigusioms tam tikroje valstybės narės teritorijos dalyje, gali būti taikoma atrankioji priemonė, nes ji yra palankesnė tam tikroms įmonėms, palyginti su kitomis įmonėmis toje valstybėje narėje (šiuo klausimu žr. 2000 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Vokietija / Komisija*, C-156/98, EU:C:2000:467, 23 punktą; 2006 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Portugalija / Komisija*, C-88/03, EU:C:2006:511, 56–58 punktus ir 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Komisija / Hansstadt Lübeck*, C-524/14 P, EU:C:2016:971, 60–66 punktus).
- 58 Nagrinėjamu atveju nelaimės ištiktose teritoriniuose vienetuose įsisteigusios įmonės galėjo naudotis ginčijamomis priemonėmis. Kadangi, viena vertus, remiantis tuo, kas nurodyta šio sprendimo 57 punkte, referencinė sistema, į kurią turi būti atsižvelgta vertinant ginčijamų

priemonių atrankųjų pobūdį, yra nacionalinė, o ne nelaimės ištiktų teritorinių vienetų sistema, ir, kita vertus, šios priemonės negalėjo būti taikomos kituose Graikijos Respublikos teritoriniuose vienetuose įsikūrusioms įmonėms, reikia konstatuoti, kad tos priemonės nebuvo taikomos visoms nacionalinėje teritorijoje įsikūrusioms įmonėms nedarant skirtumo, todėl jos yra atrankiosios regioniniu lygmeniu.

- 59 Be to, jeigu atrankumas būtų atmestas remiantis vien siekiamu tikslu atlyginti su gaisrais susijusią žalą ir atkurti nelaimės ištiktų teritorinių vienetų ekonomiką, būtų *a priori* atmesta bet kokia galimybė 2007 m. gaisrų paveiktose teritorijose įsisteigusioms įmonėms suteiktą pranašumą kvalifikuoti kaip „atrankųjų pranašumą“. Iš tiesų viešosios valdžios institucijoms pakaktų remtis siekiamų tikslų teisėtumu nustatant pagalbos priemonę, kad ji galėtų būti laikoma bendra priemone, kuriai netaikoma SESV 107 straipsnio 1 dalis (žr. 2014 m. liepos 16 d. Sprendimo *Graikija / Komisija*, T-52/12, nepaskelbtas Rink., EU:T:2014:677, 67 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 60 Taigi, jei būtų laikomasi tokio požiūrio, priemonė, kuria, kaip šiuo atveju, siekiama pagerinti nuo gaivalinės nelaimės nukentėjusių įmonių padėtį, iš principo būtų neatrankioji ir jai iš pat pradžių nebūtų taikoma SESV 107 straipsnio 1 dalis, todėl SESV 107 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta išimtis netektų prasmės.
- 61 Beje, būtent atsižvelgiant į tai turi būti aiškinamas 55 punkte nurodytas sakinyss.
- 62 Iš tiesų šiuo sakiniu Komisija siekė nurodyti, jog to, kad įmonės patyrė žalą dėl 2007 m. gaisrų, ir Graikijos Respublikos noro grąžinti įmones į ekonominę padėtį, kurioje jos buvo iki šių gaisrų, nepakanka, kad būtų galima laikyti, jog ginčijamos priemonės nesuteikė jų gavėjams konkretaus pranašumo, todėl nėra valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.
- 63 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją valstybės pagalbos sąvoka neapima valstybės priemonių, diferencijuojančių įmones, taigi *a priori* atrankiųjų, kai ši diferenciacija atsiranda dėl įmonėms taikomos sistemos pobūdžio ar bendros struktūros (žr. 2012 m. birželio 21 d. Sprendimo *NP Paribas ir BNL / Komisija*, C-452/10 P, EU:C:2012:366, 101 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 64 Iš bylos medžiagos ir Graikijos Respublikos per posėdį pateiktų argumentų matyti tik tai, kad ginčijamomis priemonėmis buvo siekiama *ad hoc* pagrindu reaguoti į padarinius, susijusius su nelaimės ištiktuose teritoriniuose vienetuose kilusiais gaisrais, tačiau nebuvo apibūdinta su šiomis priemonėmis susijusi sistema. Iš to matyti, jog, priešingai, nei norėtų pripažinti Graikijos Respublika, jie visiškai neįrodo, kad šiomis priemonėmis nustatyta diferenciaciją lėmė sistemos, kuriai jos priklauso, pobūdis ar struktūra, taigi jomis suteiktas pranašumas nebuvo specifinio pobūdžio.
- 65 Iš to matyti, jog Komisija nepadarė teisės klaidos ar vertinimo klaidos, kai ginčijamo sprendimo 117 ir 118 konstatuojamosiose dalyse nusprendė, kad ginčijamos priemonės buvo atrankiosios, nes, be kita ko, jų gavėjams suteiktas pranašumas buvo ribotas teritoriniu požiūriu ir nebuvo taikomas visoms Graikijos teritorijoje veikiančioms įmonėms.
- 66 Ketvirta, Graikijos Respublika, remdamasi statistiniais duomenimis, teigia, kad ginčijamos priemonės nedaro poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai ir neiškraipo konkurencijos.

- 67 Šiuo klausimu pažymėtina, kad pagal jurisprudenciją Komisija privalo ne nustatyti realią pagalbos įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai ir faktišką konkurencijos iškraipymą, o tik išsiaiškinti, ar ši pagalba gali daryti poveikį tarpusavio prekybai ir iškraipyti konkurenciją (žr. 2011 m. birželio 9 d. Sprendimo *Comitato „Venezia vuole vivere“ ir kt. / Komisija, C-71/09 P, C-73/09 P ir C-76/09 P, EU:C:2011:368, 134 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).*
- 68 Be to, kaip buvo nuspręsta šio sprendimo 59 ir 60 punktuose, ginčijamų priemonių kompensacinis pobūdis negali panaikinti jų pagalbos pobūdžio, todėl Graikijos Respublikos argumentui, grindžiamam tuo, kad ginčijamomis priemonėmis siekiama atkurti iki 2007 m. gaisrų buvusią padėtį, negalima pritarti.
- 69 Statistiniai duomenys, kuriais remiasi Graikijos Respublika, yra susiję su bendruoju vidaus produktu ir pridėtine verte, sukurta nelaimės ištiktuose teritoriniuose vienetuose, atsižvelgiant į visas ekonominės veiklos rūšis. Taigi šie duomenys nėra įtikinami, kiek tai konkrečiai susiję su ginčijamame sprendime nurodyta ūkio subjektų, veikiančių ekonomikos sektoriuje, padėtimi.
- 70 Iš to matyti, jog, nepaisant to, ar galima pripažinti, kad valstybė narė *ex post* statistiniais duomenimis įrodo, kad nėra poveikio prekybai ir konkurencijos iškraipymo, statistiniai duomenys, kuriais remiasi Graikijos Respublika, negali įrodyti, kad nėra tokio poveikio, kalbant apie įmones, kurioms taikomos ginčijamos priemonės.
- 71 Galiausiai dėl Graikijos Respublikos argumento, grindžiamo tuo, kad ginčijamos priemonės netaikomos sunkumų patiriančioms įmonėms, be šio sprendimo 37–39 punktuose nurodytų aplinkybių, pakanka konstatuoti, kad, kaip pažymi Komisija, ši aplinkybė nėra svarbi sprendžiant klausimą, ar ginčijamomis priemonėmis galėjo būti daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai ir iškraipoma konkurencija.
- 72 Iš to, kas išdėstyta, matyti, jog Graikijos Respublika nepaneigė ginčijamo sprendimo 122 ir 123 konstatuojamųjų dalių pagrįstumo – jose iš esmės nurodyta, kad, nepaisant ginčijamomis priemonėmis siekiamo tikslo, kadangi šių priemonių gavėjai paprastai turėdavo patys padengti dėl 2007 m. gaisrų patirtą žalą ir veikė labai konkurencingoje žemės ūkio produktų rinkoje ir miškininkystės sektoriuje, kurie yra konkrečios valstybės narės įmonėms palankioms priemonėms ir nagrinėjamu atveju ginčijamoms priemonėms jautrūs sektoriai, tomis priemonėmis galėjo būti iškraipyta konkurencija vidaus rinkoje ir daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai, todėl jos yra valstybės pagalba.
- 73 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, trečiojo pagrindo pirmą dalį reikia atmesti.

Dėl pirmojo pagrindo antros dalies, susijusios su fakto ir motyvavimo klaidomis

- 74 Pirmojo pagrindo antroje dalyje Graikijos Respublika teigia, kad ginčijamame sprendime yra fakto ir motyvavimo klaidų.
- 75 Graikijos Respublika tvirtina, kad Komisija neatsižvelgė į visus reikšmingus duomenis.
- 76 Be kita ko, Komisija nepakankamai atsižvelgė į 2007 m. kilusių gaisrų mastą, dėl kurio reikėjo imtis išskirtinių priemonių, ir į Graikijos Respublikos pareigą vykdyti ilgalaike ekonominę politiką. Užtuot tai padariusi, Komisija tik stereotipiškai nurodė, kad 2007 m. gaisrai gali būti

kvalifikuojami kaip „įprasta komercinė rizika“. Taigi ginčijamame sprendime padaryta fakto klaida ir jame yra didelis motyvavimo trūkumas, o tai juo labiau žalinga, nes šioje srityje Komisija turi plačią diskreciją.

- 77 Be to, Komisija nepalygino, viena vertus, 2007 m. gaisrų sukeltos padėties rimtumo ir, kita vertus, nacionalinių nuostatų, priimtų siekiant sumažinti poveikį Graikijos Respublikos finansiniams ištekliams, kartu sudarant sąlygas ekonomikai atsigausti, taigi, ir mokestinėms pajamoms surinkti.
- 78 Komisija ginčija Graikijos Respublikos argumentus.
- 79 Kalbant apie tariamą nemotyvimą, pažymėtina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją motyvavimas turi atitikti ginčijamo akto pobūdį ir aiškiai bei nedviprasmiškai atskleisti institucijos, kuri priėmė tą teisės aktą, argumentus, kad suinteresuotieji asmenys galėtų sužinoti jo priėmimo pagrindimą, o kompetentingas teismas – vykdyti kontrolę (žr. 2017 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Anagnostakis / Komisija*, C-589/15 P, EU:C:2017:663, 28 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 80 Be to, motyvavimo reikalavimas turi būti vertinamas atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes. Nereikalaujama, kad motyvuojant būtų nurodytos visos svarbios faktinės ir teisinės aplinkybės, nes nustatant, ar teisės akto motyvavimas atitinka SESV 296 straipsnio reikalavimus, turi būti atsižvelgiama ne tik į jo tekstą, bet ir priėmimo aplinkybes bei visas atitinkamą sritį reglamentuojančias teisės normas (žr. 2017 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Anagnostakis / Komisija*, C-589/15 P, EU:C:2017:663, 29 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 81 Be to, reikia pridurti, kad SESV 296 straipsnyje numatyta pareiga motyvuoti yra esminis procedūrinis reikalavimas ir jį reikia skirti nuo motyvų pagrįstumo, nuo kurio priklauso, ar ginčijamas aktas yra teisėtas iš esmės. Iš tiesų sprendimas motyvuojamas formaliai išdėstant motyvus, kuriais jis grindžiamas. Jeigu šiuose motyvuose yra klaidų, jos lemia tai, kad iš esmės neteisėtas yra sprendimas, o ne jo motyvai. Vadinas, priekaištai ir argumentai, kuriais siekiama užginčyti akto pagrįstumą, neturi reikšmės nagrinėjant pagrindą, grindžiamą nemotyvimu ar nepakankamu motyvavimu (žr. 2020 m. spalio 22 d. Sprendimo *EKETA / Komisija*, C-274/19 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2020:853, 79 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 82 Nagrinėjamu atveju, kaip nurodyta šio sprendimo 52–65 punktuose, iš ginčijamo sprendimo 110, 116, 118, 119 ir 123 punktų galima suprasti, kad Komisija atmetė Graikijos Respublikos argumentą, grindžiamą dėl 2007 m. gaisrų susidariusia išskirtine padėtimi, nes, be kita ko, ji iš esmės konstatavo, kad, viena vertus, į šiomis priemonėmis siekiamą tikslą neturi būti atsižvelgta taikant SESV 107 straipsnio 1 dalį ir, kita vertus, nepaisant šių aplinkybių, ginčijamų priemonių gavėjai įgijo atrankųjį pranašumą, nes jo nebūtų galėję gauti įprastomis rinkos sąlygomis.
- 83 Be to, kaip nurodyta šio sprendimo 31–39, 41–43 ir 51 punktuose, iš ginčijamo sprendimo 127, 129, 131 ir 132 konstatuojamųjų dalių galima suprasti, kad dėl su valstybės garantija susijusių priemonių Komisija konstatavo, jog šios priemonės yra valstybės pagalba, nes iš esmės, viena vertus, be to, kad iš skolininko, kuriam suteikta garantija, nebuvo sistemingai reikalaujama suteikti užtikrinimo priemonę Graikijos Respublikos naudai, šios priemonės buvo taikomos jų gavėjui nemokant priemokų už valstybės prisiimtą riziką ir, kita vertus, Graikijos Respublika nepateisino nuostatos, pagal kurią sunkumų patiriančios įmonės negali pasinaudoti šiomis priemonėmis.

- 84 Taigi iš šio sprendimo 82 ir 83 punktų matyti, kad ginčijamame sprendime Komisija pakankamai nurodė priežastis, dėl kurių atmetė Graikijos Respublikos argumentus, grindžiamus dėl 2007 m. gaisrų susidariusia išskirtine padėtimi, ir argumentus, grindžiamus skolininkų suteikiamomis papildomomis užtikrinimo priemonėmis ir valstybės garantijų neteikimu sunkumų patiriančioms įmonėms.
- 85 Galiausiai, kalbant apie Graikijos Respublikos argumentus, kad Komisija, viena vertus, neatsižvelgė į galimybės vykdyti ilgalaikę ekonominę politiką svarbą ir, kita vertus, ginčijamų priemonių ekonominio pagrįstumo nepalygino su faktinėmis aplinkybėmis, reikia konstatuoti, jog, be to, kad šie argumentai sutampa su pirmojo pagrindo pirmoje dalyje išdėstytais argumentais, kurie buvo atmesti, kiek jais siekta ginčyti teisės akto pagrįstumą, jie, remiantis šio sprendimo 81 punkte nurodyta jurisprudencija, yra nereikšmingi nagrinėjant pagrindą, grindžiamą nemotyvavimu ar nepakankamu motyvavimu.
- 86 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atmesti pirmojo pagrindo antrą dalį.

Dėl antrojo pagrindo, susijusio su pagalbos schemų suderinamumu pagal SESV 107 straipsnio 2 dalies b punktą

- 87 Subsidiariai pateikdama antrąjį pagrindą Graikijos Respublika teigia, kad aptariamos pagalbos schemos yra suderinamos su vidaus rinka pagal SESV 107 straipsnio 2 dalies b punktą.
- 88 Šiuo klausimu ji teigia, pirma, kad ginčijamo sprendimo 62 ir 63 konstatuojamosiose dalyse Komisija klaidingai konstatavo, jog ginčijamos priemonės buvo suteiktos nesant tiesioginio ryšio su žala, patirta dėl 2007 m. gaisrų, nors visos nelaimės ištiktuose teritoriniuose vienetuose esančios įmonės patyrė žalą, tiesiogiai susijusią su 2007 m. gaisrais, nes šiuose teritoriniuose vienetuose buvo visiškai nutraukta žemės ūkio produktų perdirbimo ir prekybos veikla. Tai, beje, pripažino ir Europos Sąjungos institucijų atstovai.
- 89 Antra, Graikijos Respublika teigia, jog ginčijamo sprendimo 64 ir 146 konstatuojamosiose dalyse pateiktas Komisijos vertinimas yra klaidingas, nes jį atliekant visiškai neatsižvelgta į tai, kad ginčijamos priemonės buvo ne individualios priemonės, o pagalbos schemos, todėl jos neturėjo būti nagrinėjamos pagal griežtus civilinės teisės kriterijus, kuriais remiantis atlyginama žala.
- 90 Bet kuriuo atveju akivaizdu, kad reikėjo atsižvelgti ne tik į aplinkybes, dėl kurių nebuvo galima tiksliai įvertinti ūkio subjektų patirtos žalos, bet ir į tai, kad niekada nebūtų buvę galima kompensuoti nelaimės ištiktose teritorijose esančių įmonių faktiškai patirtos žalos, neatsižvelgiant į tai, kad 2007 m. gaisrai tiesiogiai nepaveikė šių įmonių gamybos priemonių.
- 91 Remdamasi tuo Graikijos Respublika daro išvadą, kad ginčijamas sprendimas turi būti panaikintas dėl padarytos teisės klaidos ir nemotyvavimo.
- 92 Komisija ginčija Graikijos Respublikos argumentus.
- 93 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad SESV 107 straipsnio 2 dalies b punktas, kaip SESV 107 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto bendrojo valstybės pagalbos nesuderinamumo su vidaus rinka principo išimtis, turi būti aiškinamas siaurai (šiuo klausimu žr. 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Graikija / Komisija*, C-278/00, EU:C:2004:239, 81 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

- 94 Vis dėlto šis siauras aiškinimas nereiškia, kad sąvokos, vartojamos nukrypti leidžiančiai nuostatai apibrėžti, turi būti aiškinamos taip, kad ši nuostata prarastų savo poveikį. Iš tiesų nukrypti leidžianti nuostata turi būti aiškinama taip, kad atitiktų ja siekiamus tikslus (šiuo klausimu pagal analogiją žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Fastweb*, C-19/13, EU:C:2014:2194, 40 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 95 Be to, remiantis suformuota jurisprudencija, pagal SESV 107 straipsnio 2 dalies b punktą galima kompensuoti tik tuos nuostolius, kuriuos tiesiogiai sukėlė gaivalinės nelaimės ar kiti ypatingi įvykiai (žr. 2011 m. birželio 9 d. Sprendimo *Comitato „Venezia vuole vivere“ ir kt.* / Komisija, C-71/09 P, C-73/09 P ir C-76/09 P, EU:C:2011:368, 175 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 96 Vadinas, net ir pagalbos schemos atveju, kaip nagrinėjamas, SESV 107 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta išimčiai taikyti būtinos dvi sąlygos, t. y. viena vertus, gaivalinės nelaimės padarytos žalos ir valstybės pagalbos tiesioginio ryšio buvimas ir, kita vertus, kuo tikslesnis atitinkamų gamintojų patirtos žalos įvertinimas (2004 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Ispanija / Komisija*, C-73/03, nepaskelbtas Rink., EU:C:2004:711, 37 punktas).
- 97 Nagrinėjamu atveju tiek iš Graikijos Respublikos procesinių dokumentų, tiek iš jos pareiškimų per posėdį matyti, kad ginčijamos priemonės buvo suteiktos gavėjams neįrodžius priežastinio ryšio tarp patirtos žalos ir 2007 m. gaisrų.
- 98 Remdamasi principu, kad SESV 107 straipsnio 2 dalies b punkte nereikalaujama, kad tokios pagalbos schemos, kaip ši, atveju būtų įrodytas priežastinis ryšys, kaip jis suprantamas pagal civilinę teisę, tarp patirtos žalos ir skirtos sumos, Graikijos Respublika laikėsi nuomonės, kad pagal šį straipsnį ji galėjo nustatyti, kad ginčijamos priemonės gali būti taikomos tik tuo atveju, jeigu jų gavėjo įsisteigimo vieta yra viename iš nelaimės ištiktų teritorinių vienetų, nes visos šiuose vienetuose įsisteigusios įmonės patyrė žalos dėl 2007 m. gaisrų.
- 99 Neginčijama, kad remiantis vien įsisteigimo vietos nelaimės ištiktose teritorijose pagrindu nebuvo galima, be kita ko, patikrinti, ar suteiktų priemonių suma neviršijo žalos, kurią faktiškai patyrė šių priemonių gavėjai ir kuri susijusi su įvykusia gaivaline nelaime, dydžio, taigi, ir to, kad galbūt buvo skirta pernelyg didelė kompensacija.
- 100 Be to, per posėdį Graikijos Respublika patvirtino, jog negalima atmesti galimybės, kad ginčijamos priemonės taip pat buvo suteiktos įmonėms, kurios įsikūrusios paveiktose savivaldybėse, nors jos nepatyrė žalos dėl 2007 m. gaisrų.
- 101 Taigi, kadangi Graikijos Respublika nepateikė įrodymų, kad tenkinamos abi SESV 107 straipsnio 2 dalies b punkto taikymo sąlygos, nurodytos šio sprendimo 96 punkte, ji negali priekaištauti Komisijai ginčijamame sprendime netaikius tame straipsnyje numatytos išimties.
- 102 Be to, tai, kad Sąjungos atstovai galėjo nurodyti, jog 2007 m. gaisrai yra precedento neturintys įvykiai, arba kad reikėjo panaudoti visas turimas priemones nukentėjusiųjų ir vietos ekonomikos labui, neturi įtakos ginčijamo sprendimo teisėtumui.
- 103 Iš tiesų tokiais pareiškimais negalima pateisinti to, kad ginčijamos priemonės neatitinka SESV 107 straipsnio 2 dalies b punkto taikymo sąlygų, be kita ko, nurodytų šio sprendimo 96 punkte.

- 104 Šios išvados negalima paneigti nei tuo, kad Graikijos Respublika turėjo skubiai imtis ginčijamų priemonių, nei Sąjungos institucijų atstovų pripažintu žalos dydžiu.
- 105 Šiuo klausimu ir, kalbant apie nurodytą nepaprastąją padėtį, reikia pažymėti, jog Graikijos Respublika neįrodė, kad jai buvo visiškai neįmanoma įvertinti dėl 2007 m. gaisrų faktiškai patirtos žalos dydžio. Be to, tai prieštarautų Graikijos Respublikos per posėdį patvirtintiems teiginiams, jog teikdama paraiškas dėl ginčijamų priemonių ji atliko išsamius įmonių, kurioms suteikė garantiją, ekonominius tyrimus, kad patikrintų jų gyvybingumą.
- 106 Kalbant apie gaivalinės nelaimės mastą, pirmiausia reikia pažymėti, kad dėl Sąjungos atstovų pareiškimų, kuriais pripažįstama nelaimės svarba ar nurodoma, kad reikia imtis visų turimų priemonių nukentėjusiųjų ir vietos ekonomikos labui, ginčijamoms priemonėms negali būti netaikomos SESV 107 straipsnio 2 dalies b punkto taikymo sąlygos.
- 107 Be to, pažymėtina, jog net darant prielaidą, kad bendros sumos, kuriomis remiasi Graikijos Respublika, yra teisingos, t. y. bendra daugiau nei 2 mlrd. EUR žalos suma ir, kiek tai susiję su žemės ūkio sektoriumi, 154 mln. EUR pagalbos suma, tokių sumų nurodymu negali būti įrodyta, kad pagalbos gavėjų gauta suma iš tikrųjų prilygsta sumai, susijusiai su jų individualiai dėl 2007 m. gaisrų patirta žala.
- 108 Vadinas, Komisija nepadare teisės ar faktinių aplinkybių vertinimo klaidos, kai, ginčijamo sprendimo 60 konstatuojamojoje dalyje priminusi SESV 107 straipsnio 2 dalies b punkte nustatytą tiesioginio priežastinio ryšio tarp suteiktos pagalbos ir šios pagalbos gavėjų dėl atitinkamos gaivalinės nelaimės patirtos žalos reikalavimą, ginčijamo sprendimo 62–64 ir 146 punktuose iš esmės konstatavo, kad remiantis ginčijamų priemonių skyrimo schema negalima nustatyti, kad jos iš tikrųjų buvo taikomos įmonėms, patyrusioms žalos dėl 2007 m. gaisrų, ar konstatuoti, kad šios pagalbos suma atitiko sumą, susijusią su patirta žala, nes aptariamose schemose nebuvo numatyta jokios metodikos, pagal kurią būtų galima kuo tiksliau įvertinti dėl šių gaisrų patirtą žalą, taip pat nebuvo nustatyta remiantis šia žala tinkamų finansuoti išlaidų.
- 109 Galiausiai, kadangi iš ginčijamo sprendimo 62–64 ir 146 punktų galima suprasti priežastis, dėl kurių Komisija nusprendė, kad ginčijamos priemonės neatitinka SESV 107 straipsnio 2 dalies b punkte numatytos išimties reikalavimų, reikia atmesti prašymą konstatuoti, kad Komisija nemotyvuotai atsisakė taikyti šį straipsnį nagrinėjamo atvejo aplinkybėms.
- 110 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atmesti antrąjį pagrindą.

Dėl pirmojo pagrindo trečios dalies ir trečiojo pagrindo

- 111 Pirmojo pagrindo trečioje dalyje Graikijos Respublika pažymi, kad pažeistas teisėtų lūkesčių apsaugos principas.
- 112 Trečiąjį ieškinio pagrindą sudaro dvi dalys.
- 113 Trečiojo pagrindo pirmoje dalyje Graikijos Respublika visų pirma iš esmės teigia, kad Komisijos įgaliojimus dėl ginčijamos pagalbos susigrąžinimo riboja pasibaigęs 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamento (ES) 2015/1589, nustatančio išsamias SESV 108 straipsnio taikymo taisykles (OL L 248, 2015, p. 9), 17 straipsnio 1 dalyje numatytas dešimties metų senaties terminas. Be to, Graikijos Respublika nurodo, kad Komisija ginčijamą sprendimą priėmė per neprotingą terminą

ir taip pažeidė gero administravimo principą. Galiausiai ji teigia, kad Komisija paskelbtame pranešime, kuriame kviečiama pateikti pastabas dėl pagalbos schemų nagrinėjimo, nenurodė ginčijamų priemonių gavėjų, todėl padarė išvadą, kad Komisija pažeidė teisinio saugumo principą ir teisę į gynybą. Trečiojo pagrindo antroje dalyje Graikijos Respublika teigia, kad nurodymas susigrąžinti pagalbą prieštarauja proporcingumo ir teisinio saugumo principams.

- 114 Kadangi argumentai, susiję su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu, nurodyti pirmojo pagrindo trečioje dalyje, sutampa su argumentais, išdėstytais trečiojo pagrindo pirmoje dalyje, jie turi būti nagrinėjami kartu.

Dėl pirmojo pagrindo trečios dalies ir trečiojo pagrindo pirmos dalies

- 115 Pirma, dėl pagalbos susigrąžinimo senaties termino Graikijos Respublika tvirtina, kad nuo ginčijamo sprendimo priėmimo 2019 m. iki ginčijamų pagalbos schemų patvirtinimo 2007 m. praėjo daugiau nei dešimt metų, todėl šiuo atveju taikomas Reglamento Nr. 2015/1589 17 straipsnio 1 dalyje numatytas senaties terminas.
- 116 Šiuo klausimu reikia priminti, jog Reglamento 2015/1589 17 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad Komisijos įgaliojimams dėl pagalbos susigrąžinimo taikomas dešimties metų senaties terminas. Šis terminas taikomas tik santykiams tarp Komisijos ir valstybės narės, kuriai skirtas šios institucijos sprendimas dėl susigrąžinimo (2020 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Nelson Antunes da Cunha*, C-627/18, EU:C:2020:321, 33 punktas).
- 117 Pagal jurisprudenciją senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo pagalbos suteikimo gavėjui momento, o ne nuo pagalbos schemos patvirtinimo dienos. Skaičiuojant senaties terminą turi būti laikoma, kad pagalba gavėjui suteikta tik tą dieną, kai šis ją iš tikrųjų gavo (2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *France Télécom / Komisija*, C-81/10 P, EU:C:2011:811, 81 ir 82 punktai).
- 118 Nagrinėjamu atveju pagalba pagal aptariamą schemas buvo teikiama nuo 2007 m. rugpjūčio 27 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d.
- 119 Tokiomis aplinkybėmis senaties terminas prasidėjo ne anksčiau kaip 2007 m. rugpjūčio 27 d., o tai, beje, per posėdį pripažino ir Graikijos Respublika, ir Komisija.
- 120 Kalbant apie senaties termino nutraukimą, dėl kurio pagal Reglamento 2015/1589 17 straipsnio 2 dalį pradedamas skaičiuoti naujas senaties terminas, pažymėtina, kad pagal jurisprudenciją šio reglamento 12 straipsnio 2 dalyje, siejamoje su jo 2 straipsnio 2 dalimi ir 5 straipsnio 2 dalimi, reikalaujama, kad valstybė narė, gavusi atitinkamą Komisijos prašymą ir per jos nustatytus terminus, pateiktų visą reikalingą informaciją. Išsiųsdama prašymą pateikti informacijos valstybei narei, Komisija ją informuoja, kad turi informacijos apie neteisėtą pagalbą ir kad prireikus ši pagalba turi būti susigrąžinta (2003 m. balandžio 10 d. Sprendimo *Département du Loiret / Komisija*, T-369/00, EU:T:2003:114, 81 punktas).
- 121 Taigi dėl prašymo pateikti informacijos paprastumo nėra panaikinama jo, kaip priemonės, galinčios nutraukti Reglamento 2015/1589 17 straipsnyje numatytą senaties terminą, teisinė galia, neatsižvelgiant į tai, kad apie šį prašymą pagalbos gavėjams nebuvo pranešta (šiuo klausimu žr. 2005 m. spalio 6 d. Sprendimo *Scott / Komisija*, C-276/03 P, EU:C:2005:590, 32 punktą ir 2003 m. balandžio 10 d. Sprendimo *Département du Loiret / Komisija*, T-369/00, EU:T:2003:114, 82 punktą).

- 122 Nagrinėjamu atveju neginčijama, kad 2014 m. liepos 22 d. gavusi skundą Komisija 2014 m. liepos 25 d. išsiuntė raštą, kuriame, be kita ko, buvo remtasi ekonomikos ir finansų ministro sprendimu Nr. 36579/B.1666/27-8-2007 ir ekonomikos ir finansų valstybės sekretoriaus sprendimu Nr. 2/54310/0025/13.09.2007. Šiame rašte Komisija paprašė Graikijos valdžios institucijų, pirma, pateikti jai visą informaciją, reikalingą šių priemonių suderinamumui su SESV 107 ir 108 straipsniais įvertinti, antra, nurodyti, ar ginčijamos priemonės buvo taikomos kitoms įmonėms nei *Sogia Ellas*, ir, trečia, prireikus pranešti jai apie išmokėtos pagalbos sumą.
- 123 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, priešingai, nei buvo galima suprasti iš Graikijos Respublikos, tyrimo dalykas per tyrimo procedūrą nebuvo pakeistas.
- 124 Iš tiesų tame 2014 m. liepos 25 d. rašte buvo nagrinėjami abu šio sprendimo 122 punkte nurodyti sprendimai, kurie dar kartą buvo paminėti tiek kvietime pateikti pastabas pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį, tiek ginčijamame sprendime. Be to, subjektų, kuriems skirtos ginčijamos priemonės, sąrašas niekada nebuvo apribotas *Sogia Ellas*, nes jau rašte, kuriuo pradėta procedūra, Komisija paklausė Graikijos Respublikos, ar šios priemonės taikomos kitoms įmonėms, ir kvietime pateikti pastabas pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį buvo nurodyti kiti galimi pagalbos gavėjai žemės ūkio ir miškų sektoriuose.
- 125 Bet kuriuo atveju, kadangi, kaip nurodyta šio sprendimo 116 punkte, Reglamento 2015/1589 17 straipsnio 1 dalyje numatytas senaties terminas taikomas tik Komisijos ir valstybės narės, kuriai skirtas sprendimas dėl pagalbos susigrąžinimo, santykiams, Graikijos Respublikos argumentas, kad Komisijos įgaliojimams dėl pagalbos susigrąžinimo suėjo senaties terminas kitų įmonių nei *Sogia Ellas* atžvilgiu, turi būti atmestas kaip nereikšmingas.
- 126 Darytina išvada, kad dėl 2014 m. liepos 25 d. rašto, kuriuo Komisija išsiuntė Graikijos Respublikai prašymą pateikti informacijos ir nurodė, kad turi informacijos apie neteisėtą pagalbą ir kad prireikus ši pagalba turi būti susigrąžinta, buvo nutrauktas Reglamento 2015/1589 17 straipsnio 1 dalyje numatytas dešimties metų senaties terminas.
- 127 Be to, atsižvelgiant į tai, kad senaties terminas buvo nutrauktas 2014 m. liepos 25 d., reikia konstatuoti, kad ginčijamo sprendimo priėmimo dieną, t. y. 2019 m. spalio 7 d., Komisijos įgaliojimams dėl pagalbos susigrąžinimo nebuvo suėjęs senaties terminas.
- 128 Dėl Graikijos Respublikos argumento, jog dėl to, kad nutraukus senaties terminą vėl prasideda dešimties metų terminas, Komisija gali neribotai tęsti procedūrą, pakanka pažymėti, kad, pirma, nagrinėjamu atveju Komisija netęsė procedūros neribotą laiką ir, antra, Graikijos Respublika nepateikė prieštaravimo dėl Reglamento Nr. 2015/1589 17 straipsnio 2 dalies neteisėtumo.
- 129 Darytina išvada, kad Graikijos Respublikos argumentai, susiję su Komisijos kompetencijos dėl ginčijamos pagalbos susigrąžinimo nebuvimu dėl pasibaigusio Reglamento 2015/1589 17 straipsnio 1 dalyje numatyto senaties termino, turi būti atmesti.
- 130 Antra, dėl Graikijos Respublikos argumentų, kad ginčijamas sprendimas buvo priimtas per neprotingą terminą, o tai yra gero administravimo principo pažeidimas, reikia pažymėti, kad pagal jurisprudenciją, jei pagalba buvo suteikta apie ją nepranešus, dėl to, kad Komisija vėlavo įgyvendinti kontrolės įgaliojimus ir nurodyti susigrąžinti šią pagalbą, šis sprendimas dėl susigrąžinimo yra neteisėtas tik išimtiniais atvejais, iš kurių matyti, kad Komisija akivaizdžiai nesiėmė veiksmų arba akivaizdžiai pažeidė rūpestingumo pareigą (2008 m. balandžio 22 d. Sprendimo *Komisija / Salzgitte*, C-408/04 P, EU:C:2008:236, 106 punktas).

- 131 Nagrinėjamu atveju neginčijama, kad procedūra, per kurią priimtas ginčijamas sprendimas, iš esmės užsitęsė dėl to, kad Graikijos Respublika nepranešė apie šias schemas ir kad apie jų egzistavimą Komisija sužinojo tik praėjus septyneriems metams po 2007 m. gaisrų.
- 132 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad kai tik 2014 m. liepos 22 d. gavo skundą, Komisija pradėjo tyrimo procedūrą ir 2014 m. liepos 25 d. išsiuntė raštą Graikijos valdžios institucijoms, kad gautų informacijos apie tariamą pagalbą.
- 133 Vėliau, po susirašinėjimo su Graikijos Respublika (paskutinis vyko 2016 m. vasario 11 d.), 2016 m. gegužės 17 d. Komisija priėmė sprendimą pradėti oficialią tyrimo procedūrą.
- 134 Galiausiai po susirašinėjimo su Graikijos Respublika (paskutinis vyko 2018 m. vasario 21 d.) 2019 m. spalio 7 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą.
- 135 Nors tiesa, kad paskutinis procedūros, per kurią priimtas ginčijamas, etapas nepasižymėjo ypatinga skuba, atsižvelgiant į įvykių nuo 2014 m. iki ginčijamo sprendimo priėmimo chronologiją, Komisijai negalima priekaištauti dėl pernelyg didelio delsimo ar rūpestingumo stokos vykdant administracinę procedūrą, kurie reiškia jos rūpestingumo pareigos pažeidimą.
- 136 Darytina išvada, kad argumentai, susiję su protingo termino viršijimu, taigi, ir su gero administravimo principo pažeidimu, turi būti atmesti.
- 137 Trečia, dėl argumentų, susijusių su tuo, kad Komisijos paskelbtas pranešimas, kuriame kviečiama pateikti pastabas dėl aptariamų pagalbos schemų nagrinėjimo, sudarė klaidingą išpūdį, kad buvo kalbama tik apie *Sogia Ellas* suteiktą pagalbą, taigi ši institucija pažeidė teisinio saugumo principą ir teisę į gynybą, reikia pažymėti, jog pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį Komisija priima sprendimą, „paprastai suinteresuotas šalis pateikti savo pastabas“. Pagal Reglamento 2015/1589 6 straipsnio 1 dalį sprendime pradėti oficialią tyrimo procedūrą atitinkamos valstybės narės ir kitų suinteresuotųjų šalių prašoma pateikti pastabas per nustatytą laikotarpį, kuris paprastai yra ne ilgesnis kaip vienas mėnuo.
- 138 Iš su SESV 108 straipsnio 2 dalimi susijusios jurisprudencijos matyti, kad pagal šią nuostatą nereikalaujama pateikti individualaus pranešimo ir kad vienintelis jos tikslas – įpareigoti Komisiją užtikrinti, kad visiems galimiems suinteresuotiesiems asmenims būtų pranešta apie procedūros pradėjimą ir suteikta galimybė dėl to pateikti pastabas. Tokiomis aplinkybėmis pranešimas Oficialiajame leidinyje yra tinkama ir pakankama priemonė pranešti visiems suinteresuotiesiems asmenims apie procedūros pradėjimą (žr. 2014 m. balandžio 9 d. Sprendimo *Graikija / Komisija*, T-150/12, nepaskelbtas Rink., EU:T:2014:191, 58 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 139 Būtent atsižvelgiant į šias aplinkybes, t. y. siekiant išsiaiškinti, ar iš tikrųjų gali būti laikoma, kad susigrąžintinos pagalbos gavėjams buvo pasiūlyta pateikti pastabas vykdant administracinę procedūrą, reikia išnagrinėti Graikijos Respublikos argumentą, kad ginčijamu sprendimu pažeistas teisinio saugumo principas, teisė į gynybą ir gero administravimo principas dėl to, kad Oficialiajame leidinyje paskelbtas pranešimas sudarė klaidingą išpūdį, jog tariamos pagalbos schemas taikomos tik *Sogia Ellas*.
- 140 Šiuo klausimu pirmiausia reikia pažymėti, jog Graikijos Respublika neteigia, kad pats sprendimas pradėti oficialią tyrimo procedūrą sudaro šį klaidingą išpūdį. Savo argumentuose Graikijos Respublika tik kritikuoja pranešimą, paskelbtą Oficialiajame leidinyje tuo pačiu metu kaip ir tas sprendimas.

- 141 Be to, tiesa, kad pranešimo pavadinime nurodyta „pagalba *Sogia Ellas AE*“ ir versijoje graikų kalba lotyniškais raidėmis pridėta „et al.“, todėl, kaip tvirtina Graikijos Respublika, šis pavadinimas iš tikrųjų gali sudaryti įspūdį, kad nagrinėjama pagalba susijusi tik su *Sogia Ellas*.
- 142 Vis dėlto iš santraukos, kuri yra to pranešimo dalis, 1 punkto matyti, jog atlikusi pirminį tyrimą Komisija padarė išvadą, kad „pagalba galėjo būti suteikta kitiems gavėjams, taip pat veikiantiems žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuje“. Šios santraukos 2 punkte priminti pagalbos schemų teisiniai pagrindai ir nurodyta, kad pagalba buvo suteikta įmonėms, įsisteigusioms ir veikiančioms 2007 m. gaisrų paveiktuose regionuose.
- 143 Kadangi pranešimą, įskaitant santrauką, kuri yra jo dalis, sudaro tik du puslapiai, galima pagrįstai reikalauti, kad rūpestingas ūkio subjektas išnagrinėtų tokį dokumentą, iš kurio, darant nuorodą į šio sprendimo 142 punkte nurodytas aplinkybes, aiškiai matyti, kad kvietimas teikti pastabas buvo skirtas ne tik *Sogia Ellas*, bet ir visiems šios pagalbos gavėjams, įsisteigusiems nelaimės ištiktuose teritoriniuose vienetuose.
- 144 Šiomis aplinkybėmis darytina išvada, jog pagal šio sprendimo 138 punkte nurodytą jurisprudenciją rūpestingas ūkio subjektas, pasinaudojęs aptariamomis pagalbos schemomis, buvo pakankamai informuotas kartu su sprendimu pradėti oficialią tyrimo procedūrą Oficialiajame leidinyje paskelbtu pranešimu, kad galėtų save laikyti tuo sprendimu suinteresuota šalimi.
- 145 Be to, per posėdį Graikijos Respublika patvirtino ginčijamo sprendimo 103 konstatuojamosios dalies turinį, kiek jame nurodė, kad, atsižvelgdama į jai kilusius sunkumus nustatyti „pagalbos gavėjus, veikiančius <> žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose“, ji laikėsi nuomonės, kad sprendimo pradėti procedūrą paskelbimo Oficialiajame leidinyje pakanka siekiant apie jį pranešti atitinkamoms įmonėms.
- 146 Iš to matyti, jog argumentai, susiję su tuo, kad Komisijos paskelbtas pranešimas, kuriame kviečiama pateikti pastabas dėl aptariamų pagalbos schemų nagrinėjimo, sudarė klaidingą įspūdį, kad jis susijęs tik su *Sogia Ellas* suteikta pagalba, taigi ši institucija pažeidė teisinio saugumo principą ir teisę į gynybą, turi būti atmesti.
- 147 Galiausiai, ketvirta, dėl Graikijos Respublikos argumento, kad tiek ji, tiek pagalbos gavėjai turėjo teisėtą lūkestį, jog ginčijamos priemonės nėra nesuderinama valstybės pagalba, nes Komisija ilgą laiką nekėlė abejonių dėl tų priemonių teisėtumo, nors žinojo apie dėl 2007 m. gaisrų susidariusią padėtį, reikia pažymėti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją teisė remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu suponuoja, kad Sąjungos institucijų kompetentingos tarnybos, remdamosi leistiniais ir patikimais šaltiniais, suinteresuotajam asmeniui suteikė tikslių, besąlyginių ir neprieštarinčių garantijų (žr. 2018 m. liepos 13 d. Sprendimo *Quadri di Cardano / Komisija*, T-273/17, EU:T:2018:480, 109 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 148 Be to, neginčijama, kad valstybė narė, kurios valdžios institucijos, suteikė pagalbą pažeisdamos SESV 108 straipsnyje numatytas procedūrinės taisykles, negali remtis gavėjų teisėtais lūkesčiais, siekdama išvengti pareigos imtis reikalingų priemonių Komisijos sprendimui, kuriuo ji įpareigojama susigrąžinti šią pagalbą, įvykdyti. Sutikti su tokia galimybe reikėtų pripažinti, kad SESV 107 ir 108 straipsnių nuostatos nedaro jokio naudingo poveikio, nes nacionalinės valdžios institucijos, siekdamos, kad vadovaujantis šiomis SESV nuostatomis priimti Komisijos sprendimai būtų neveiksmingi, galėtų remtis savo pačių neteisėtu elgesiu (žr. 2008 m. birželio 19 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-39/06, nepaskelbtas Rink., EU:C:2008:349, 24 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

- 149 Nagrinėjamu atveju reikia pažymėti, kad įvairūs Graikijos Respublikos nurodyti Sąjungos atstovų pareiškimai, kuriuose iš esmės kalbama apie išskirtinį gaisrų ir jų padarinių pobūdį ir apie jų norą panaudoti visas turimas priemones nukentėjusiųjų ir vietos ekonomikos labui, negali būti laikomi „tiksliais, besąlyginėmis ir neprieštarinomis garantijomis“, iš kurių matyti, kad ginčijamos priemonės negali būti kvalifikuojamos kaip valstybės pagalba.
- 150 Taip pat, greta to, kad dėl šio sprendimo 130–136 punktuose nurodytų motyvų Komisijai negalima priekaištauti priėmus ginčijamą sprendimą per neprotingą terminą, neginčijama, jog Graikijos Respublika laiku nepranešė apie aptariamą pagalbą schemas, todėl dėl šio sprendimo 147 ir 148 punktuose nurodytų motyvų ji negali veiksmingai remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu.
- 151 Taigi argumentai, susiję su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu, turi būti atmesti.
- 152 Iš to matyti, kad pirmojo pagrindo trečia dalis, grindžiama teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu, ir trečiojo pagrindo pirma dalis, susijusi su kompetencijos *ratione temporis* nebuvimu, gero administravimo ir teisinio saugumo principų bei teisės į gynybą pažeidimu, turi būti atmestos.

Dėl trečiojo pagrindo antros dalies

- 153 Trečiojo pagrindo antroje dalyje Graikijos Respublika tvirtina, kad ginčijamo sprendimo 2 straipsnyje įtvirtinta pareiga susigrąžinti pagalbą prieštarauja proporcingumo ir teisinio saugumo principams.
- 154 Šiuo klausimu Graikijos Respublika teigia, kad dėl išskirtinių aplinkybių, susijusių su ginčijamomis priemonėmis, aptariama pagalba negali būti susigrąžinta.
- 155 Iš tiesų, pirma, aptariamomis pagalbos schemomis nebuvo suteiktas „pranašumas“ ir jomis tik buvo siekiama išsaugoti atitinkamą rinką.
- 156 Antra, dėl to, kad pagalba turi būti susigrąžinta tik žemės ūkio sektoriuje, gali atsirasti disbalansas šio sektoriaus nenaudai, nors už žemės ūkį atsakingas Komisijos narys pareiškė, jog Komisija šiam sektoriui skirs didesnę paramą.
- 157 Komisija ginčija visus Graikijos Respublikos argumentus.
- 158 Šiuo klausimu reikia pažymėti, jog pagal Reglamento 2015/1589 16 straipsnio 1 dalį, jeigu esant neteisėtai pagalbai priimami neigiami sprendimai, Komisija nusprendžia, kad atitinkama valstybė narė turi imtis visų priemonių, kurios būtinos, kad pagalba būtų susigrąžinta iš gavėjo, išskyrus, jeigu pagalbos susigrąžinimas prieštarautų bendrajam Sąjungos teisės principui.
- 159 Be to, pagal suformuotą jurisprudenciją neteisėtos pagalbos panaikinimas ją susigrąžinant yra loginė jos pripažinimo neteisėta pasekmė ir valstybei narei nustatyta pareiga panaikinti Komisijos nesuderinama su vidaus rinka pripažintą pagalbą siekiama atkurti ankstesnę padėtį (žr. 2008 m. vasario 14 d. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-419/06, nepaskelbtas Rink., EU:C:2008:89, 53 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

- 160 Sugražindamas pagalbą jos gavėjas praranda vidaus rinkoje įgytą pranašumą prieš konkurentus, ir atkuriamą iki pagalbos išmokėjimo buvusi padėtis (žr. 2008 m. vasario 14 d. Sprendimo *Komisija / Graikija, C-419/06*, nepaskelbtas Rink., EU:C:2008:89, 54 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 161 Neteisėtai suteiktos valstybės pagalbos susigražinimas, siekiant atkurti prieš ją suteikiant buvusią padėtį, iš principo negali būti laikoma neproporcinga priemone atsižvelgiant į šios srities Sutarties nuostatų tikslus (šiuo klausimu žr. 2008 m. vasario 14 d. Sprendimo *Komisija / Graikija, C-419/06*, nepaskelbtas Rink., EU:C:2008:89, 55 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 162 Nagrinėjamu atveju, pirma, kaip buvo nuspręsta šio sprendimo 41–51 punktuose, ginčijamomis priemonėmis jų gavėjams suteikiamas pranašumas, net jei pagalba pagal šias priemones buvo išmokėta susiklosčius gaivalinei nelaimėi būdingoms išskirtinėms aplinkybėms, ir, kaip, be kita ko, buvo nuspręsta šio sprendimo 136 ir 151 punktuose, pagalbos susigražinimas neprieštarauja bendrajam teisės principui.
- 163 Antra, kadangi ginčijamo sprendimo taikymo sritis yra aiškiai apribota žemės ūkio ir miškininkystės sektoriumi ir Graikijos Respublika neteigė, kad Komisija jas turėjo ją išplėsti, kad būtų įtraukti kiti ekonomikos sektoriai, ir nepranešė apie tokią pagalbą, ji negali priekaištauti, kad Komisijai nurodė susigražinti pagalbą tik iš ginčijamame sprendime nurodytų gavėjų.
- 164 Galiausiai, tiesa, kad per 2007 m. rugsėjo 26 d. Ministrų tarybos posėdį už žemės ūkį atsakingas Komisijos narys informavo Graikijos delegaciją apie įvairias priemones, kuriomis galima pasinaudoti (valstybės pagalba, regioninė pagalba, kaimo plėtros priemonė), ir, be kita ko, nurodė, kad žemės ūkio plotai vis dar atitinka reikalavimus vienkartinėi išmokai gauti.
- 165 Vis dėlto, kadangi tokie teiginiai, nors ir išsakyti dėl 2007 m. gaisrų, yra visiškai nesusiję su nurodymo susigražinti teisėtumo vertinimu, jais negalima pagrįsti Graikijos Respublikos argumentų šiuo klausimu.
- 166 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atmesti pirmojo pagrindo trečią dalį, trečiąjį pagrindą, taigi, ir visą ieškinį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 167 Pagal Bendrojo Teismo procedūros reglamento 134 straipsnio 1 dalį iš pralaimėjusios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Graikijos Respublika pralaimėjo bylą, iš jos priteisiamos bylinėjimosi išlaidos pagal Komisijos pateiktus reikalavimus.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (pirmoji kolegija)

nusprendžia:

1. Atmesti ieškinį.

2. Priteisti iš Graikijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.

Kanninen

Póltorak

Porchia

Paskelbta 2022 m. spalio 19 d. viešame teismo posėdyje Liuksemburge.

Parašai.